

**R.D. Iacobi Marchantii, Pastoris Et Decani Covviniensis
SS. Theolog. Professoris, Rationale Evangelizantivm**

Marchantius, Jacobus

Coloniae Agrippinae, 1661

Lectio 5. tripartita. Hæc lectio continet Explicationem Versus tertii. Sicut locutus est per os Sanctorum, qui à sæculo sunt Prophetarum ejus Luc. 1. Agitur hic de mysterio incarnationis prædestinato ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56372)

& obvios ventilat, vel perforat. Dicunt vero nonnulli historici, & oculis Sancti Patres, quod cum tanta polleat fortitudine & pernicitate; ut nulla vi aut arte capi possit vivum; tamen si puella virgo ei proponatur sinum pandens, in illum quasi jam victum & manuctum caput immittere, moxque soporari & capi. Quapropter Christum recte designant per Unicornem indicant S. Gregorius 31. moral. cap. 13. & ante eum Tertul. contra Judæos, capite 10. & Iustinus contra Tryphonem, & alij.

Per Unicornem Christus intelligitur.

Inter quos sic ait Rupertus: Fortissimus spiritum Deo, velut Unicornis, id est, potentia singulari Deum incomprehensibilem & invicta virtute, virginis tantum odore usque, illique inclusus est, & ex eo tantum comprehendendi potuit & occidit. Certè Deus in antiqua lege horribili cornu ferebat potentia & justitia suæ ac vindictæ, illud exiens in peccata & peccatores sibi adversos & obvios. Vis videre Cornu illud feriens? Attende vindictam per diluvium immensam tempore Noë, quæ totum Orbem stravit & invertit. O ferum Cornu! Attende ulterius in Sodomam & Pentapolin hoc cornu immisum, & miseram videbis stragem. Considera quoque in Ægypto primogenitorum eadem & alias plagas videbis Monocerotem furentem, & cornu indomito ferentem. Specta intercessionem viginti & amplius millium in deserto post adoratum vitulum: non tam gladius, quam cornu Unicornis hujus eos ventilavit & interfecit. Denique, vide centum octuaginta & amplius milia in castris Sennacherib intercessionis data, & videbis Monocerotem suo cornu terribilem. At modo in sinu Virginis quæ agitur, illucque se submisit per amorem, & cornu sibi frangi passus est, ibi dormit quemadmodum Dilectus filius Unicornium: ibi crexit nobis cornu salutis in Virgine speciosa de domo David pueri sit.

Cornu Unicornis sanatum.

Ulterius, de cornu Unicornis refertur, quod tactu suo sanat aquas à veneno serpentum, quodque præcensissimum sit præservativum contra vitium orine, ita ut si in vitrum vel testaceum vas injiciatur particula de isto cornu, vas sit deficiat, non compatiens sese cum veneno. An non hæc omnia Christo conveniunt? Ipse intinxit cornu in aquas, & fecit eas esse aquas salutis contra venena serpentis in baptismo. Ipsi virtus nos præservat à veneno peccati, & confortat mirum in modum contra debilitates & deliquia animi; sicut & cornu Unicornis contra debilitates corporis, si venæ annulari sit continuè junctum.

Cornu Unicornis in aquas.

Denique, asserit S. Iustinus Cornu Unicornis esse prævalidum, quod sit bisuicum instar crucis, ideoque crucem Domini aptè designare. Huc refert illud, Cornu ejus, cornu Rhinocerotis, sive Monocerotis, ut habent 70. Interpretes. Allegoricè id de cornibus crucis Christi accipit Iustinus contra Tryphonem, sicut & Tertul. con. Jud. 10. In illis enim consistit robur & fortitudo Christi, per quam Dæmonem conficit, peccatum, & mortem. Quo

speciat illud Abacuc: Cornu in manibus ejus, ibi ascendit est fortitudo ejus. Ante faciem ejus ibit mors, & Diabolus ante pedes ejus. Ergo & hic rursus venum est, Erexit nobis Dominus cornu salutis, quando crexit vel præparavit crucem, in cuius cornibus est abscondita fortitudo ejus, ex qua nobis oleum & medela fluit in qua est tota virtus nostra, de qua nobis vita & salus.

Dicamus postremò hic allusionem fieri per Cornu salutis, ad cornu arietinum, quo utebantur Judæi in anno Jubilæi; buccinantes & clangentes. Unde censent nonnulli nomen Iobai, à quo dicitur Jubilæus, significare Cornu arietinum, & inde annum Jubilæum dici, quod eo anno clangent cornibus arietum. Ita Chaldaeus & Lyanus multique alij. Certè Christus Dominus nobis annuntiavit Jubilæum in nativitate, in prædicatione, ac in morte sua; id est annum remissionis & indulgentiæ placabilem Domino, quo manumissus sumus & servitute & ergastulis, & debita nostra sunt peroluta. Hinc dicit in se adimpletum illud: Spiritus Domini super me, eo quod unxeris me, ad annuntianandum mansueti miseri me, prædicare annum Domini acceptum, &c. Ipse tamquam Aries Dux gregis, immolari debebat, ut nobis promeretur libertatem, figuratus per Arietem cornu hærentem vepribus, substitutum loco Isaac ad immolandum. ideo dici potest nobis erexit cornu salutis, immò & illud infusse, ut omnes convocaret ad libertatem, remissionem, & salutem; quia frequentissimè egit de morte sua & immolatione eam publicans tamquam salutis omnis originem. Quare & per Psalmistam in memoriam & gratitudinem hujus liberationis invitat nos ad jubulum & cantum, non solum in voce Psalmi, sed etiam in Tubæ ductibus & voce tubæ cornæ. Recordatus est, inquit, misericordiæ & veritatis suæ domui Israel. Viderunt omnes termini terra salutarem Dei nostri, jubilate Deo omnis terra, cantate, exultate, & psallite, Psallite in cythara & voce Psalmi, in tuba ductilibus & voce tubæ cornæ. Loquitur hic Propheta de adventu Jesu Christi Salvatoris nostri, & invitat nos ad gaudium universissimi Jubilæi, ideoque vult ut jubilemus, & psallamus, laudesque Deo decantemus, & faciamus resonare vocem Tubæ cornæ sicut in Jubilæo, quia crexit nobis cornu salutis, & prædicare venit annum plenissimæ remissionis.

Abac. 3. Cornu salutis arietinum in Jubilæo.

Cornu salutis arietinum, quo utebantur Judæi in anno Jubilæi; buccinantes & clangentes.

Luc. 4. ad annuntianandum mansueti miseri me, prædicare annum Domini acceptum, &c.

Psal. 97. Recordatus est, inquit, misericordiæ & veritatis suæ domui Israel.

LECTIO V. TRIPART.

Thema. Sicus lucens est per os Sanctorum, qui à seculo sunt prophetarum ejus. Luc. 1.

De Myserio incarnationis. Pro. 10. 11. 12.

Tria hic sunt annotatione digna. Primum quidem Mysterium incarnationis Filij Dei, & redemptionis ac salutis nostræ, prædestinatum fuisse ab æterno & absconditum in mente Patris, secundum, jam condito sæculo, variis modis

Vertical text in the left margin, including 'ARS IV.', 'occi per', 'na ja', 'cu allo', 'ad cor', 'uni-', 'rnu, &', 'riatu in', 'bilio.', 'jal. 27', 'um. 23'.

figuris & signis praestensum fuisse Tertium, deinde per ora Prophetarum clarius fuisse praenuntiatum, denique & manifestatum plenissime per ipsum Christum, & eius Apostolos.

Prima Pars
Mysterium incarnationis
Filij Dei
prae-destinatum ab aeterno
Rom. 1.

Quantum ad primum. Aperte docet Apostolus Paulus varijs in locis. nobis datam gratiam in Christo Iesu ante tempora saecularia, hoc est, nobis fuisse praedestinatum & promissam gratiam liberationis & redemptionis per incarnationem Filij Dei ante aeternum saeculum, & saeculi currentis; ergo id factum fuit ab aeterno, per praedestinationem illius qui praedestinatus est Filius Dei in virtute secundum spiritum sanctificationis, qui factus est ex semine David secundum carnem ac simul per praedestinationem nostram in illo, & per illum, sive per eius merita. Audi Apostolum alloquentem hac de re Timotheum suum.

1. Tim. 2.
Tit. 1.

Collabora Evangelio secundum virtutem Dei, qui nos liberavit & vocavit vocatione sua sancta, non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum, & gratiam quae data est nobis in Christo Iesu ante tempora saecularia. Manifestata est autem nunc per illuminationem Salvatoris nostri Iesu Christi, qui absternit quidem mortem, illuminavit autem vitam & incorruptionem per Evangelium. Similibus verbis alloquitur & Titum discipulum. Paulus servus Dei, Apostolus autem Iesu Christi secundum fidem electorum Dei, & agnitionem veritatis in ipso ante aeterna, quam promissit qui non mentitur Deus ante tempora saecularia, manifestavit autem temporibus suis. Sed cuiam pro misit Deus ante tempora saecularia, sive ab aeterno, hanc vitam? Respondet S. Hieronymus, promissit Filio suo; vel ut alius, sive sapientiae & bonitati At S. Chrysostomus sic dicit: Promissit, id est, dare decrevit, & praedestinavit in suam mentem apud se, dare filiebus vitam aeternam.

Itaque absconditum fuit mysterium incarnationis, & redemptionis, ac salutis nostrae in mente divina, ante omnem saeculorum seriem, & ante omnem mundi & temporis, etiam imaginarij, originem. Explicemus id similitudine.

Quomodo
in mente
divina
mysterium
Incarnationis
fuit
absconditum
ante saecula,
Coloss. 1.

Sicut olim in arcano loco templi, in Sancto Sanctorum abscondebatur Arca foederis cum his quae continebat, scilicet cum Tabulis legis, Virga Moysis, Mannaeque caelestis dulcedinis; quae omnia signata erant eorum quae in Christo inveniri debent. Secre velari debebant: Ita dicimus cum Apostolo, Mysterium incarnationis & redemptionis absconditum fuisse a saeculis, & ante saecula, in arcano templo divinitatis, in Sancto Sanctorum in quo continebantur divitiae salutis, quae sunt tempore manifestatae & distribuae debebat sapientia incarnata. Quapropter hac de re inter cetera loquitur Apostolus. Mysterium quod absconditum fuit a saeculis, nunc autem manifestatum est sanctis & nobis, quibus voluit Deus nos facere divites gloriae sacramenti huius, quod est Christus, in vobis spes gloriae, quem nos adoramus. Eodem modo loquitur ad

Ephesios. *Mibi data est gratia haec evangelizare vobis, divitias investigabiles Christi, & illuminationem quae fit dispensatio Sacramenti absconditi a saeculis in Deo. Sic saepe Apostolus vocat Mysterium incarnationis & redemptionis. Mysterium absconditum in Deo, vocatque simul Divitias gloriae Dei investigabiles, quia nobis Divitiae erant & Theaurus absconditus in hoc mysterio, Deo autem maxima gloria ibidem abscondita asservabatur. Erunt investigabiles erant haec divitiae Domino gloriose, quia nemo eas detexisset, nisi ipse eas in lucem produxisset. Propterea rursus alibi in clamat Apostolus; O altitudo divitiarum sapientiae & scientiae Dei. Quam investigabiles sunt viae eius? Quis cognovit sensum Domini, aut quis Consultavit eius fuit?*

Hinc etiam illa Theologorum emanavit sententia, quod nullus intellectus creatus, etiam Angelicus, ex vi luminis naturalis potuerit cognoscere vel solam possibilitatem huius mysterij: ita ut nec in cogitationem ejus potuerit cadere, aut in cor ascendere, vel in suspensionem venire, Deum sic posse uniti humanae naturae, ut ejus salutem operaretur. Hinc etiam Deus incarnatus; Deus absconditus facris in literis nominatur, sicut mysterium incarnationis, Mysterium absconditum, investigabile, incomprehensibile, ineffabile a Sanctis Patribus passim dicitur. Nempe hic est supremus & inexcogitabilis modus, quo aliter non laet in thesauro Sapientiae divinae, ut docet Sanctus Thomas 3. part. quaest. 1. art. 1. ex S. Augustino. Unde idem S. Augustinus 1. de Praedestinatione Sanctorum c. 15. sic ait: Praedestinata est natura humana tanta, sanctissima, subvoluta, ut qua attolleretur altitudo non haberet. Sicut & ipse in divinitate quousque se deprimeret, humilitas non habuit, quae suscepit a natura hominis in firmitatem carnis, usque ad mortem erexit. Certe gratia Dei non potest alius commendari, nec id suspicari potuisset intellectus hominis vel Angeli posse fieri, nisi illum accessisset supernaturalis fidei sive revelationis Dei.

Hac ut plenus intelligatur, advertendum est Deum mox a praevisto peccato Adae, simulque totius generis praevisa perditione ob peccatum originalem ab ipso contrahendum, praedestinasse incarnationem Filij Dei, & praedestinasse illam tantum quantum medium contra peccatum Adae, ad reparationem scilicet & redemptionem generis humani. Equidem aliqui Theologi sentent. Christum per se primo a Deo praedestinatum fuisse ante praevisionem Adae & peccati originalem, & quod Deus primo voluerit condere Christum, & in eo ostendere divitias gloriae & magnificentiae suae, ac deinde propter Christum voluerit condere Angelos, Adamum, ceterasque creaturas universas cum hominibus: Sed hoc non ita videtur conforme Scripturae & SS. Patrum doctrinae, quia passim indicat Scriptura & Patres, causam incarnationis Filij Dei fuisse generis humani, reparationem & redemptionem: cuique venisset, ut quae-

Quomodo
mysterium
Incarnationis
fuit
absconditum
ante saecula,
Coloss. 1.

quereret & saluum faceret quod perierat, nec venisse propter iustos, sed propter peccatores. Sic in Symbolo canimus: *propter nos homines, & propter nostram salutem, descendit de caelis*. Si homo ad imaginem Dei factus in suae naturae honore permansisset, Creator creatura non fieret, inquit S. Leo, ser. 3. de Pentec. Conformiter ante ipsum dixit S. Athanasius ser. 3. contra Arianos: *si fieret homo numquam desinatam fuisset, nisi hominum necessitas eius rei causam praebuisset*. Sic & Gregorius Nazianzenus: *Quae humanitati à Deo suscipienda causa exiit, ut si ut saluum nobis pararetur: quid enim aliud causa offerri potest?* Hac ille orat. 4. de Theol. Tolle morbos, tolle vulnera, non opus tali medico, nec tali medicina. Sic dilexit mundum Pater ut Filium suum unigenitum daret, ut saluaret mundum per ipsum, non datus nisi perisset mundus. Itaque decretum Dei de creatione mundi, de creatione Angelorum, de creatione Adæ & hominum, & de permissione peccatorum, prius à nobis concipiendum est, quam decretum de incarnatione Filii Dei; licet utrumque fuerit ab aeterno. Nam eundem ab aeterno Deus praevitit Adamum & eius ruinam, & simul praevitit & ordinavit in remedium incarnationem istam, sed post praevisionem ruinæ.

Ex his desumi possunt aliquot documenta moralia, ut in Deum intellectum & affectum erigamus. Primum enim non parum acere debet amor nostrum, quod sic ab aeterno nos voluerit Deus amare, & ante mundum, ante omnia tempora nos in mente habuerit. Et quidem in particulari de uno quoque nostrum studiosè cogitavit, ut liberaret nos, & sic in remedium peccati nostri incarnationem filii sui decernere, ac unicuique mensuram gratiæ per Christum & in Christo nobis voluit præparare. Quapropter ei possumus illud Isaiæ ex affectu dicere: *Abraham nescivit nos, & Israel ignoravit nos, tu Domine Pater noster, Redemptor noster, à faculo nominatum, quasi diceremus: Ante omnem sæculorum memoriam hoc nomen tibi est, quod Pater noster sis, & Redemptor. Etiam antequam essemus, curam Patris & Redemptoris erga nos habuisti, ex tunc diligens nos, & pretium nobis præparans, gratiamq; & hereditatē. Abrahā & Jacob, aut alii Patris naturales nesciverunt quales Filios generaturi essent, an felices, an infelices, cuius vel moris aut conditionis. Tu qui ab æternitate habes nomen Patris respectu filii naturalis, etiam illud voluisti habere respectu Filiorum adoptionis, quos tunc noveras, & favore tuo benedicere ac amore paterno prosequi destinabas. Ulterius considerandum, quod si Deus permisit hominem primam tentari, labi, & cum tota progenie sese involvere ruinæ, id tamen non permisit, nisi quia scivit de se, malis bona posse elicere, & quidem de hoc malo tantum bonum, carnationem scilicet Filii Dei; ita ut canat Ecclesia in cerei Pasche benedicti: *Vere dignum & iustum est invisibilem Deum Patrem omnipotentem, Filium eius unigenitum Iesum Christum*
Rational Evang.*

vero cordis ac mentis affectu, ac vocis ministerio perornare, qui pro nobis aeterno Patri Adæ debitum solvit, ac veteris piaculi cautionem pio cruore detestis. Ac postmodum admittans quantum bonum in peccato valuerit Deus elicere, qualeque de veneficio beneficium, subdit: Omnia circa nos tua pietatis dignatio! O certe necessarium Adæ peccatum, quod Christi meritis deletum est! O felice culpa, qua talem ac tantum meruit habere Redemptorem!

Resulget ergo mirum in modum, jam ab aeterno in dispositione Dei de salute nostra profunda eius sapientia & providentia, potentia & iustitia, bonitas & misericordia: ideoque invitamur ingredi eum animi demissione & mentis gratitudine arcanum illud mysterium prædestinationis æternæ, decernentis ad eum potenter, adeoque sapienter & piè, de liberatione nostra. Illud Sanctuarium, sive Sanctum Sanctorum possumus ingredi prævio lumine Dei, & aperire per clavem fidei sibi possumus, tamquam in Thesauro abscondito, detegere & cernere divitias gratiæ & salutis nobis præparatas divini benignitatis, & in illis divitiis animum affectumque includere, cum adoratione cælestis misericordiæ, & amorosa gratiarum actione. Sed hæc factis de prioro puncto, de prædestinatione incarnationis Filii Dei & redemptionis nostræ.

Quantum ad secundum, dicebamus ab initio sæculi præcessisse aliqua symbola & figuras huius mysterii, quorum nonnullæ hic latius possent declarari. Sed quoniam hæc de re variis in tractatibus sparsim à nobis mentio facta est, & passim occurrunt, sufficit nobis eas compendiosè & obiter indicare. Primum in statu innocentiae *Fons Paradisi*, figuris ascendens è terra & illam irrigans, figuram gessit Christi, Ecclesiam suam tamquam Paradisum irrigantis, quando de terra sumplit originem per incarnationem, qui antea erat *Fons vitæ, verbum Dei in excelsis*. Exinde tot plantæ odoriferæ & fructiferae exstiterunt, tot Sanctorum gemina puvulula, in celum ulque meritorum verticem erigentia. Ex illo fonte nobis fluxerunt aquæ salutis, aquæ redemptionis, aquæ consolationis, aquæ devotionis, aquæ salientes in vitam æternam, ut aliibi demonstrati est Ulterius. *Lignum vite* Christi quoque designasse, & cruceus eius, aqua nobis fuit sanitas & vita, sæpe docent SS. Patres. Denique in formatione Evæ è latere Adæ dormientis præcessisse Ecclesiæ typum ædificandæ Ecclesiæ è latere Christi in cruce soporati, quando fluxere Sanguis & Aqua Sacramentorum primariorum symbola, communis est Sanctorum Doctorum sententia. Atque etiam tunc in sopore extatico mysterium incarnationis Adamum cognovisse multi censent. Hæc breviter quoad statum innocentiae.

Secundo in statu legis naturæ præcessit figura Passionis Christi, & periculum salvationis nostræ, in Arca Noe, quam variè huic rectè dixeris *Offium* applicat. Atque rursus huic rectè dixeris *Offium* Arca è latere fabricata, lateris Christi vulnus præ-

PARS II.
De incarnatione
nationis
mysterio.
ab initio
signis
praesentem
so.
In statu
innocentiae.
I.
Ecclesiæ.
2.
3.
4.
5.

hiet locutus sit Dominus per os Basili, Antonii, Augustini, Benedicti, Bernardi, Domini, Francisci, Ignatii, & aliorum Sanctorum, varia quae ad salu-tem & perfectionem ducunt; ipsi tamen, quia Os Domini sunt, ad nihil aliud tendunt, quam ut unanimes uno ore omnes Deum honorificent, & unice ejus gloriam procurent, quibus libet tandem mo-mentis in id tendant. Ipsi ergo merito Os Domini can-entur, & tamquam ejus personam representantes sunt audiendi, quia de his & similibus scriptum est: *Si separa veru pretiosum a vili, quasi os meum erit. Os eorum qui proximos convertunt est quasi os Dei, quia similes sunt Christo, qui est os & Verbum Pa-tris, & ideo venit ut homines converteret: Vili est mundus praesens, pretiosa est anima, qui ergo pre-tiosum a vili separat. Os Domini vocatur, quia per eum Deus verbum suu exierit, qui loquendo vitam ab amore praesentis saeculi evellit, ait Sanctus Gregorius 18. Moral. cap. 23.*

NOTA 3. Advertendum tertio, quod is qui aperuit os Pro-phetarum, ut loqueretur per eos, nunc venit ut a-periat os suu, & per se ipsum loquatur quae ad salu-tem nostram perinent. Hoc notat S. Augustinus ex-plicans sermonem Domini in monte, ubi dicitur Matth. Cum sedisset accesserunt ad eum discipuli o-mnes, & aperiens os suum docebat eos, dicens: Beati pau-pere spiritus. Foris mysterium non vacat, inquit S. Au-gustinus, quod iam aperire dicitur os suum, quod ipse in lege veteri aperire soleret ora Prophetarum. Ape-ruit ergo os suum veniens in hunc mundum, ad aperiri & lucidius edocendam veritatem, & my-steria abscondita a saeculis. Quo spectat id quod apud Isaiam dicit. Sciet nomen meum populus meus in die illa, quia ego qui loquebar, ecce ad sum. Propterea etiam Apostolicus fiscalloquitur Hebraeos initio epi-stolae suae: Multi factam multisque modis Deo lo-quenti Patribus in Prophetis, novissime nobis lo-que-nti in Filio, quem constituit haeredem universorum, per quem facti estis saecula. Qui olim multis modis per varias figuras & visiones Prophetas docuit, & per illos populu erudit mirè rudem, Ezechiel appa-rens in curru Cherubico, Isaiam in Throno excelso. Hieremiam in Virga vigilante & olla succenta, Za-chariam & alios Prophetas in multis aliis formis: tan-dem in fine saeculorum propriam personam Filii nos voluit erudire, & per Verbum suum nobis lo-qui, per Sapientiam aeternam jam incarnatam nos docere, & offende: e apertissime verissima esse quae paulo obcurius videbantur dixisse Prophetas.

NOTA 4. Advertendum quarto, Prophetas hic vocari *Sanctos*, quia ferè antiquitus Prophecia juncta fuit Sanctitati, licet illi non sit allegata: cum enim sit gratia gratis data, & non necessario gratum faci-ens, etiam quandoque improbis fuit commu-nicata. Patet in Baalam qui cum iter ad maledi-ctionem pronuntiandam contra populum Israel, coactus est benedicere ei, spiritu & numine divi-no ad id impellente. Ac de Christo nunc egre-giam Propheciam pronuntiavit, de qua ejus victo-

ria Seregro: *Orietur stella ex Jacob, & confurget Virga de Israel, & percussit Ducez Moab. Quod clar-issimè vertit Chaldaeus de Christo: Confurget Rex de domo Jacob, & ungetur Christus de domo Israel, & occidet Principes Moab, & dominabitur omnium filiorum hominum. Sic etiam intelligunt passim San-cti Patres. Non absimiliter Carphas dicitur prophe-tasse cum dixit: *Expedit ut unus homo moriatur pro populo.* Manifestè quoque dicit Dominus: *Multis in illa die dicent: Domine, nomen tuu in nomine tuo prophe-tavimus.* Et dicitur eis: *Quid dico vobis, nescio vos.* Patet ergo quod Prophecia, quandoque etiam im-probis fuerit communicata, quamvis ordinarie Prophetas & Hagiographos Scriptores Sanctos fuisse non dubitemus, praeter Salomonem, de quo finis est incertus.*

Postremo advertendum quod hic dicitur, *Da-minum locutum esse a saeculo per os Sanctorum Pro-phetarum*, intelligi posse illud, a saeculo, ut idem sit quod ab antiquis & praeis temporibus hoc passim sic explicant factarum litterarum Interpretes: Ni-hil tamen etiam verat dicere, semper ab initio sae-culi al quam de Christo Propheciam fuisse. Nam in primis diximus supra de Adamo, non sine spiri-tu Propheciae extitisse à sopore suo, & dixisse de Eva: *Hec nunc os ad ossibus meis & caro de carne mea, & habitabit Virago, quia de viro sumptus est, Quapropter relinquet homo Patrem & Matrem, & adharebit uxori suae.* &c. Et olim de hac re agens A-postolus ait: *Sacramentum hoc magnum est, ego au-tem dico in Christo & Ecclesia.* Ergo Adam tunc Christum cognovit, & de illo quamvis obsecrè prophetavit. Atque etiam nonnulli asserunt eum rectè intellexisse illud dictum ad serpente[m] *Simi-citias ponam inter te & mulierem, inter semen illius & semina tuum*, ubi Christus è muliere oriundus designabatur, contritus caput serpentis. Atque ideo putant nomen, *Eva*, mulieris tunc dedisse, quod est idem quod *Mater viventium*, quia ex muliere oriundus erat Christus, qui vitam & red-emptionem erat allaturus post mortem commu-nicant. Dedisse ergo hoc nomen uxori suae autu-mant non sine Spiritus Prophetici impulsu, ut in memoriam revocaret vitam sibi per Christum ef-ferendam. Ulterius septimus ab Adam Enoch pro-phetavit de Christo teste Iuda in Epistola: *Ego veni-erit Dominus in saecula millibus suis facere iudicium contra omnes.* Non desunt etiam Prophetae spiritus in Noè, sicut nec in Melchisedec, in Abraham, Isaac, Jacob. Sic ab initio saeculi semper aliqui fue-runt Prophetas, & aliquae de Christo Propheciae.

Quin immò dixere nonnulli, Sybillam Babylo-niam fuisse unam ex uxori-bus Filiorum Noè: haec autem de Christo prophetavit, dicitur se cum marito in arca fuisse l. i. Oraculorum Sibyllino-rum. Sed hoc incertum & suspectum est, putatur-que additum ab aliquo, ad antiquitatem & aucto-ritatem illi Oraculorum libro conciliandam, locutus nec ullam autè Moysen extitisse Sibyllam docti est.

NOTA 5. Advertendum quinto, quod hic dicitur, *Da-minum locutum esse a saeculo per os Sanctorum Pro-phetarum*, intelligi posse illud, a saeculo, ut idem sit quod ab antiquis & praeis temporibus hoc passim sic explicant factarum litterarum Interpretes: Ni-hil tamen etiam verat dicere, semper ab initio sae-culi al quam de Christo Propheciam fuisse. Nam in primis diximus supra de Adamo, non sine spiri-tu Propheciae extitisse à sopore suo, & dixisse de Eva: *Hec nunc os ad ossibus meis & caro de carne mea, & habitabit Virago, quia de viro sumptus est, Quapropter relinquet homo Patrem & Matrem, & adharebit uxori suae.* &c. Et olim de hac re agens A-postolus ait: *Sacramentum hoc magnum est, ego au-tem dico in Christo & Ecclesia.* Ergo Adam tunc Christum cognovit, & de illo quamvis obsecrè prophetavit. Atque etiam nonnulli asserunt eum rectè intellexisse illud dictum ad serpente[m] *Simi-citias ponam inter te & mulierem, inter semen illius & semina tuum*, ubi Christus è muliere oriundus designabatur, contritus caput serpentis. Atque ideo putant nomen, *Eva*, mulieris tunc dedisse, quod est idem quod *Mater viventium*, quia ex muliere oriundus erat Christus, qui vitam & red-emptionem erat allaturus post mortem commu-nicant. Dedisse ergo hoc nomen uxori suae autu-mant non sine Spiritus Prophetici impulsu, ut in memoriam revocaret vitam sibi per Christum ef-ferendam. Ulterius septimus ab Adam Enoch pro-phetavit de Christo teste Iuda in Epistola: *Ego veni-erit Dominus in saecula millibus suis facere iudicium contra omnes.* Non desunt etiam Prophetae spiritus in Noè, sicut nec in Melchisedec, in Abraham, Isaac, Jacob. Sic ab initio saeculi semper aliqui fue-runt Prophetas, & aliquae de Christo Propheciae.

viri autumant. Interim hoc hic cetero generaliter dicere possumus, quod Deus de incarnatione Filij sui & redemptione nostra locutus est non solum per os Sanchlorum, qui à saeculo sunt Prophetarum eius, sed etiam per os quarundam Sybillarum, Virginum ex Genilibus oratarum, & Prophetissarum, sive Spiritu Propheticò præditarum, ad convincendos ipsos Gentiles: Recensentur autem numero decem, & de earum carminibus, & fide, agit Clemens Alexandrinus libro 6. Stromatum Lactantius libro 4. de vitijs sapientia. Agustinus 18. de civitate Dei cap. 23. Constantinus Magnus in oratione ad Sancto-um cæterum. Hæfichius in vitis Philosophorum, Eusebius, & alij antiqui historici: Erant nempè potestatis divina, ad futurarum verum certiore confensum, non solum per peculiares suos ministros futura prædicere, sed ad id etiam alienigenis sui. Perinde ac musicus gratum decantans carmen, supervacane quoque percurrat pleetro Chordas, aut ornatus gratia, supra eas que ex usu sunt etiam alias adiecit Ceteris. Patres ad confundendos infideles usi sunt Sybillarum versibus, quasi lapidibus et torrente desumptis ad percucendum frontem Golie. Quapropter hic etiam postumus dicere, fecisse Deum redemptionem, sicut sententia est per os Prophetissarum iuravit. Quæ etiam Prophetissæ non defuerunt in Israël, ut patet in Debhora & Anna Matre Samueles, & Maria sorore Moylis, quæ Prophetica cantica ediderunt futuram redemptionem hanc prædicentia.

LECTIO VI BIPARTITA.

Thema. Salutem ex inimicis nostris, de manu omnium qui oderunt nos. Luc. 1.

PAR. II. Docet, lo- rum lib. rarunt. gessisse figuram Christi. Isai. 10. i. Mach. 3. Moyles. Iosue.

Dixit Dominus Isaiæ 10. Clamabunt ad Dominum à facie tribulationis, & miset eu Salvatorem qui liberet eos. Id certè verum est & Propugnatorem qui liberet eos. Id certè verum fuit, quoties populus Israël ad Deum corde convectus clamavit, ab inimicis oppressus. Hinc tot victoriae celebres per eos quos Dominus misit, in quorum manum directa est salus. Clamavit populus in Ægypto, & missus est Moyles, qui liberaret & salvaret eos de manu eorum qui oderant eos. Mortuus est Moyles, & missus est Iosue, ad cuius etiam vocem. Stetit Sol, ut de inimicis plenius triumpharet, & hic etiam dicitur est Saluator: miraque Deus per eum operatus est, ut salutem daret populo suo ex inimicis, & de manu omnium qui oderant eos: nam & muros Jericho demolit: est solo sonitu tubarum, præcedente arca Domini per circuitum murorum. Postea missus est & Barac, qui pugnavit contra Reges Chanaan, & adeo admirabilem victoriam reportavit, ut dicatur: De celo dimicatum est contra eos, stella manantes in ordine & cursu suo adversus Sijaram pugnaverunt. Sic libetatus est rursum populus ab i-

nimicis de manu omnium qui oderant eos. Uterius electus est Gedeon, qui dixit ad Deum: si sal- Gedeon: um facis per manum meam Israël, sicut locutus Iud. 6. es, ponam hoc vellus lana in area, si ros in solo vellere fuerit: & in omni terra sic erit, sicut quod per manum meam sicut locutus es, liberabis Israël. Factumque est ita, & de nocte confurgens expellere vellere concham rose implevit. Dixitque rursus ad Deum: Ne irascatur furor tuus contra me, si adhuc semel tentavero, sponsum quæ eris in vellere. Oro ut solum vellus sicum sit, & omni terra rose madens. Fecitque Deus nocte illa ut postula verat, & fuit siccitas in solo vellere, & ros in omni terra. Iudicum 7. Quam vero inclytam vultus Gedeon de hostibus victoriam per trecentos viros logenas & tribus gestantes, notum est ex cap. septimo Iudicum. Videro Sampsonem, Iephthe, & alios Duces populi, quos Deus destinavit ut plebi salutem darent ex inimicis, & liberarent de manu eorum qui oderant eos. In his ergo omnibus verum fuit: Clamabunt ad Dominum à facie tribulationis, & miset eu Salvatorem qui liberet eos. Sicutiam per Ezechielem communicatur Liberabo populum meum de manu vestra, neque reverti ultra in manibus vestris ad prædandum.

Hic porro omnes Salvatores & Propugnatores populum liberantes figuram gessere Christi, & salus illa temporalis designabat salutem æternam quam erat allaturus. Propterea moriens, & in Christum Salvatorem fidei oculos figens Patriarcha & Propheta Jacob, dixit: Expectabo salutare Gen 49. tuum Domine. Ubi Paraphrasis Chaldaica habet: Non expectabo salutare Gedeon filij Iosue, quæ est salus temporalis, neque salutare Sampson filij Davides, quæ est salus transitoria, sed resurrectionem Filij David: est noster Iosue. Verè tu, o Christe, nos, Moyses, qui Moy. 2. possquam infans in fideiella iuncea, hoc est in fœno & præsepio expolitus fuisti, venisti in ætate matura cum Virga potentia, ut educes nos de manu & servitute Ægyptiaca; qui & orans in monte extensis manibus dedisti nobis salutem & victoriam ab omnibus inimicis, & de manu omnium qui oderant nos, eruiti. Tu es noster Iosue, quandoquidem hoc nomen idem est quod Iosue & Saluator: propterea inditum à Moyse, cum antea vocaretur Osæ, ut non solum gessit, sed & nomine referret, destinatus ad salutem populi. Tu facis nos transire Jordanem sicco pede, & subversis hostibus, terræ promissæ partem nobis obtingentem distribuis. Tu muros Jericho nobis subvertis, & adversarias potestates, ac munitiones confundis. Tu præcipis Soli & Lunæ, ut cooperentur victoriæ ac salutis nostræ, ut cruanur de manu omnium qui oderunt nos. Tu nossem Gedeon; in tua manu directa est salus nostra: cum vellere & rose, cum vellere anguinæ innocentia, & rose coelestis doctrinæ & gratiæ, quæ cum prius vellus Judæicæ synagogæ humectasset, postea exsiccatas & reprobus Judæis humectavit. fecundavitque: univertam

Gedeon.

Barac: Iud. 5.